

Γεωγραφία Στ΄ Δημοτικού
Μαθαίνω για τη Γη
Τετράδιο Εργασιών

1ος τόμος

Κεφάλαια 1 - 27

**Γ' Κ.Π.Σ. / ΕΠΕΑΕΚ II / Ενέργεια 2.2.1 /
Κατηγορία Πράξεων 2.2.1.α:
«Αναμόρφωση των προγραμμάτων
σπουδών και συγγραφή νέων
εκπαιδευτικών πακέτων»**

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ

Μιχάλης Αγ. Παπαδόπουλος
Ομότιμος Καθηγητής του Α.Π.Θ
Πρόεδρος του Παιδαγωγ. Ινστιτούτου

**Πράξη με τίτλο: «Συγγραφή νέων
βιβλίων και παραγωγή
υποστηρικτικού εκπαιδευτικού υλικού
με βάση το ΔΕΠΠΣ και τα ΑΠΣ για το
Δημοτικό και το Νηπιαγωγείο»**

Επιστημονικός Υπεύθυνος Έργου
Γεώργιος Τύπας

Μόνιμος Πάρεδρος του Παιδ. Ινστιτ.

Αναπληρωτής Επιστημ. Υπεύθ. Έργου
Γεώργιος Οικονόμου

Μόνιμος Πάρεδρος του Παιδ. Ινστιτ.

**Έργο συγχρηματοδοτούμενο 75% από
το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και
25% από εθνικούς πόρους.**

ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ

Κωστής Κουτσόπουλος,

Καθηγητής Ε.Μ.Π.

Μαρία Σωτηράκου, *Εκπαιδευτικός*

Μαρία Τασσόγλου, *Εκπαιδευτικός*

Δημήτριος Ζωγόγιαννης,

*Εκπαιδευτικός**

ΚΡΙΤΕΣ – ΑΞΙΟΛΟΓΗΤΕΣ

Μαρία Σκορδίλη,

Λέκτορας Χαροκόπειου Πανεπ.

Αλεξάνδρα Τραγάκη,

Λέκτορας Χαροκόπειου Πανεπ.

Κωνσταντίνος Μιχαηλίδης,

Εκπαιδευτικός

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗ

Χριστίνα Τάγαρη,

Σκιτσογράφος - Εικονογράφος

** συμμετείχε στη συγγραφή του
πρώτου μέρους (1/3) του διδακτικού
πακέτου*

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ

Ευφροσύνη Ξίξη, Φιλολόγος

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

ΚΑΤΑ ΤΗ ΣΥΓΓΡΑΦΗ

ΚΑΙ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΤΟΥ ΥΠΟΕΡΓΟΥ

Γεώργιος Σκαλιάπας,

Σύμβουλος του Παιδ. Ινστιτούτου

ΕΞΩΦΥΛΛΟ

Γιώργος Χαρβαλιάς,

Εικαστικός καλλιτέχνης

ΠΡΟΕΚΤΥΠΩΤΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ

ACCESS ΓΡΑΦΙΚΕΣ ΤΕΧΝΕΣ Α.Ε.

ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ

ΓΙΑ ΜΑΘΗΤΕΣ

ΜΕ ΜΕΙΩΜΕΝΗ ΟΡΑΣΗ

Ομάδα Εργασίας,

Αποφ. 16158/6-11-06

και 75142/Γ6/11-7-07 ΥΠΕΠΘ

**ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ,
ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ
ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ**

**Κωνσταντίνος Κουτσόπουλος
Μαρία Σωτηράκου
Μαρία Τασσόγλου**

**ΑΝΑΔΟΧΟΣ ΣΥΓΓΡΑΦΗΣ:
Ελληνικά γράμματα**

**Γεωγραφία Στ' Δημοτικού
Μαθαίνω για τη Γη
Τετράδιο Εργασιών**

**1ος τόμος
Κεφάλαια 1 - 27**

Το σχήμα και οι κινήσεις της Γης

Δραστηριότητες

1. Ποιες από τις παρακάτω προτάσεις είναι σωστές και ποιες λανθασμένες;

Γράψε «Σ» για τη σωστή και «Λ» για τη λανθασμένη στο

α) Η Γη έχει σχήμα τέλειας σφαίρας

β) Η περιστροφή της Γης διαρκεί 24 ώρες

γ) Η περιφορά της Γης είναι η κίνηση γύρω από τον άξονά της

δ) Ο άξονας της Γης είναι μια νοητή ευθεία γραμμή, που ενώνει τις δύο κορυφές της περνώντας από το κέντρο της

ε) Το σχήμα της Γης λέγεται γεωειδές

2. Να αντιστοιχίσεις τις λέξεις της ομάδας A με τις λέξεις ή φράσεις της ομάδας B

A

B

Άξονας •
Περιστροφή •
Περιφορά •
Τροχιά •

- Κίνηση γύρω από τον Ήλιο
- Ελλειπτική
- Ενώνει τις δύο κορυφές
- Κίνηση γύρω από τον άξονα

3. Συμπλήρωσε το κείμενο με τις λέξεις που λείπουν:

Το σχήμα της Γης δεν είναι τελείως _____, αλλά παρουσιάζεται

στον Ισημερινό και _____

στις κορυφές.

Η Γη εκτελεί ταυτόχρονα _____

κινήσεις. Μία κίνηση γύρω από

έναν νοητό _____

η οποία λέγεται _____

και διαρκεί _____ και

μία κίνηση γύρω από τον Ήλιο που

λέγεται _____ και

διαρκεί _____.

Ο άξονας της Γης είναι μια νοητή

_____, που περνά από

το _____ της και

ενώνει τις δύο _____ της.
Η _____ της Γης γύρω
από τον Ήλιο είναι ελλειπτική.

Οι πόλοι, ο Ισημερινός, οι παράλληλοι κύκλοι και οι μεσημβρινοί της Γης

Δραστηριότητες

1. Βρες στο χάρτη της τάξης σου ανάμεσα σε ποιους μεσημβρινούς και σε ποιους παράλληλους κύκλους βρίσκεται η ευρωπαϊκή ήπειρος.

.....

.....

.....

.....

.....

2. Να αντιστοιχίσεις τις λέξεις της ομάδας A με τις λέξεις ή φράσεις της ομάδας B

A

B

Πρώτος Με-

σημβρινός •

Ισημερινός •

Βόρειο

ημισφαίριο •

Νότιο

ημισφαίριο •

• Σε αυτό βρίσκεται η Ελλάδα

• Περνά από το αστεροσκοπείο του Γρίνουιτς

• Χωρίζει τη Γη σε βόρειο και

νότιο ημισφαίριο

• Σε αυτό βρίσκεται η Αυστραλία

3 .Με τη βοήθεια του παγκόσμιου χάρτη της τάξης σου, πραγματοποίησε ένα νοερό ταξίδι κατά μήκος του Πρώτου Μεσημβρινού ξεκινώντας από το Βορρά με

κατεύθυνση προς το Νότο. Γράψε από ποιες χώρες θα περάσεις.

.....

.....

.....

.....

4. Ζωγράφισε την υδρόγειο σφαίρα και ένωσε δύο τόπους που ανήκουν σε διαφορετικά ημισφαίρια.

Οι γεωγραφικές συντεταγμένες της Γης

Δραστηριότητες

1. Ολοκλήρωσε τις παρακάτω φράσεις:

Βρίσκουμε το γεωγραφικό πλάτος ενός τόπου ως εξής:

.....
.....
.....
.....

Χρειάζεται να γνωρίζουμε τις γεωγραφικές συντεταγμένες ενός τόπου, επειδή

.....
.....
.....

2. Μία πόλη της Ελλάδας βρίσκεται κοντά στον 39ο παράλληλο και στον 22ο μεσημβρινό.
Ποια είναι η πόλη αυτή;

.....

.....

3. Να αντιστοιχίσεις τις λέξεις της ομάδας A με τις λέξεις ή φράσεις της ομάδας B

A

Γεωγραφικό
μήκος •
Γεωγραφικό
πλάτος •
Γεωγραφικές
συντεταγμένες •

B

- Απόσταση από τον Ισημερινό
- Γεωγραφικό μήκος και πλάτος
- Απόσταση από τον πρώτο μεσημβρινό ανατολικά ή δυτικά

4. Συμπλήρωσε την ακροστιχίδα της λέξης «μεσημβρινός».

1. **M** _ _ _ _ _
2. **E** _ _ _ _ _ _ _ _ _
3. **Σ** _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _
4. **H** _ _ _ _ _
5. **M** _ _ _ _ _
6. **B** _ _ _ _ _
7. **P** _
8. **I** _ _ _ _ _ _ _ _ _
9. **N** _ _ _ _ _
10. **O** _ _ _ _ _ _
11. **Σ** _ _ _ _ _

- 1. Ο Ισημερινός είναι ο μεγαλύτερος σε ... από όλους τους παράλληλους κύκλους**
- 2. Είναι η τροχιά της Γης**
- 3. Έτσι λέγονται το γεωγραφικό μήκος και πλάτος ενός τόπου**
- 4. Το δίσεκτο έτος έχει 366...**
- 5. Μετρούμε τις γεωγραφικές συντεταγμένες σε...**
- 6. Σε αυτό το ημισφαίριο βρίσκεται ο Καναδάς**
- 7. Το έχει και η υδρόγειος**
- 8. Νοητός κύκλος που χωρίζει τη Γη σε βόρειο και νότιο ημισφαίριο**
- 9. Σε αυτό το ημισφαίριο βρίσκεται η Νέα Ζηλανδία**
- 10. Η Γη είναι ένα ... σώμα**
- 11. Η υδρόγειος ... είναι η αναπαράσταση της Γης σε σμίκρυνση**

Ο άξονας και η περιστροφή της Γης. Ημέρα και νύχτα

Δραστηριότητες

1. Ποιες από τις παρακάτω προτάσεις είναι σωστές και ποιες λανθασμένες;

Γράψε «Σ» για τη σωστή και «Λ» για τη λανθασμένη στο

α) Η Γη περιστρέφεται γύρω από τον άξονά της

β) Η εναλλαγή ημέρας και νύχτας οφείλεται στην περιστροφή της Γης γύρω από τον άξονά της, καθώς αυτή φωτίζεται από τον Ήλιο

γ) Όταν ο Ήλιος φωτίζει το ανατολικό ημισφαίριο, τότε το δυτικό έχει νύχτα

δ) Καθώς ο Ήλιος γυρίζει γύρω από τη Γη, φωτίζει κάθε τόπο από τον οποίο περνά

ε) Η περιστροφική κίνηση της Γης διαρκεί 24 ώρες

2. Συμπλήρωσε το κείμενο με τις λέξεις που λείπουν:

Καθώς η Γη φωτίζεται από τον _____ και περιστρέφεται γύρω από τον _____ της, φωτίζεται μόνο το μισό της επιφάνειάς της κι έχει _____, ενώ το άλλο μισό που δεν φωτίζεται έχει _____ . Η εναλλαγή ημέρας και νύχτας είναι _____ .

3. Συμπλήρωσε την ακροστιχίδα της λέξης «ημέρα».

1. **H** _____

2. **M** _____

3. **E** _____

4. **P** _____

5. **A** _____

1. Έτσι λέγεται η μισή σφαίρα

2. Το έτος έχει δώδεκα...

3. Η ... ημέρας και νύχτας είναι αδιάκοπη

4. Μεγάλη χώρα του βόρειου ημισφαιρίου που ανήκει και στην Ευρώπη και στην Ασία

5. Γύρω από αυτή τη νοητή γραμμή περιστρέφεται η Γη

Η περιφορά της Γης. Οι εποχές Δραστηριότητες

1. Ποιες από τις παρακάτω προτάσεις είναι σωστές και ποιες λανθασμένες;

Γράψε «Σ» για τη σωστή και «Λ» για τη λανθασμένη στο

α) Ο άξονας της Γης είναι κάθετος προς το επίπεδο της τροχιάς της γύρω από τον Ήλιο

β) Όταν οι ηλιακές ακτίνες πέφτουν πλάγια σε έναν τόπο τον θερμαίνουν λιγότερο

γ) Οι εποχές οφείλονται στην πλάγια θέση που έχει ο άξονας της Γης ως προς το επίπεδο της ελλειπτικής τροχιάς, καθώς αυτή περιφέρεται γύρω από τον Ήλιο

δ) Όταν το βόρειο ημισφαίριο είναι στραμμένο προς τον Ήλιο, τότε αυτό έχει χειμώνα

ε) Όταν το νότιο ημισφαίριο είναι στραμμένο προς τον Ήλιο, τότε το βόρειο ημισφαίριο έχει χειμώνα

2. Γιατί νομίζεις ότι εμείς οι άνθρωποι δεν αντιλαμβανόμαστε τις κινήσεις της Γης, παρόλο που αυτή κινείται με μεγάλη ταχύτητα;

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. Συμπλήρωσε το κείμενο με τις λέξεις που λείπουν:

Ο άξονας της Γης είναι _____ προς το επίπεδο της τροχιάς της γύρω από τον Ήλιο. Στη θέση αυτή του άξονα κατά την περιφορά της Γης γύρω από τον Ήλιο οφείλονται οι _____. Όταν το _____ ημισφαίριο έχει καλοκαίρι, τότε το νότιο ημισφαίριο έχει _____.

4. Φαντάσου ότι ο άξονας της Γης είναι κάθετος προς το επίπεδο της τροχιάς της γύρω από τον Ήλιο. Καθώς ο Ήλιος τη φωτίζει, ενώ εκείνη περιφέρεται γύρω του, μπορείς να γράψεις τι θα συνέβαινε;

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Το Ηλιακό μας σύστημα

Δραστηριότητες

1. Τι νόημα έχει για σένα το μήνυμα που άφησαν οι πρώτοι αστροναύτες, όταν πάτησαν στη Σελήνη; Τι αξία έχει για την ανθρωπότητα η λέξη «ειρηνικά»;

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. Να αντιστοιχίσεις τις λέξεις της ομάδας Α με τις προτάσεις της ομάδας Β.

A

Δορυ-
φόροι •
Πλανήτες •
Αυτόφωτο •
Ετερό-
φωτο •
Σελήνη •
Αστέρας •

B

- Σώμα με δικό του φως και θερμότητα
- Είναι ο δορυφόρος της Γης
- Ουράνια σώματα που κινούνται γύρω από τον Ήλιο
- Ουράνια σώματα που κινούνται γύρω από τους πλανήτες
- Σώμα που δέχεται φως και θερμότητα από τον Ήλιο
- Ήλιος

3. Γράψε τους πλανήτες του ηλιακού μας συστήματος κατά σειρά μεγέθους ξεκινώντας από το μεγαλύτερο. Θα σε βοηθήσει ο πίνακας του σχολικού βιβλίου.

.....

.....

.....

4. Ζωγράφισε στο πλαίσιο που ακολουθεί τον Ήλιο, τη Γη και τη Σελήνη και τόνισε με διαφορετικά χρώματα τις κινήσεις τους.

Η Γη ως ουράνιο σώμα

1ο φύλλο αξιολόγησης

1. Να συμπληρώσετε το κείμενο που ακολουθεί:

Η Γη είναι ένα _____ σώμα, το οποίο στους πόλους είναι λίγο _____ και στον Ισημερινό είναι λίγο _____. Η κίνηση της Γης γύρω από τον άξονά της λέγεται _____, διαρκεί _____ ώρες και γίνεται από τα _____ προς τα _____. Ο άξονάς της περνά από το _____ της και ενώνει τους δύο _____ της. Η κίνησή της

γύρω από τον Ήλιο λέγεται

_____ και διαρκεί

_____ ημέρες και

_____ ώρες.

Η τροχιά της Γης γύρω από

τον _____ είναι

_____ .

2. Να διαλέξετε τη σωστή πρόταση και να σημειώσετε ένα «X» στο διπλανό της τετράγωνο:

α) Ο Ισημερινός χωρίζει τη Γη σε ανατολικό και δυτικό ημισφαίριο

β) Ο Ισημερινός χωρίζει τη Γη σε βόρειο και νότιο ημισφαίριο

γ) Ο Πρώτος Μεσημβρινός είναι ο μεγαλύτερος από όλους τους μεσημβρινούς

δ) Οι παράλληλοι κύκλοι είναι
κάθετοι προς τους μεσημ-
βρινούς

ε) Ο Ισημερινός είναι ο μεγαλύ-
τερος παράλληλος κύκλος

στ) Το γεωγραφικό μήκος
μας δείχνει την απόσταση
ενός τόπου από τον Ισημερινό

ζ) Το γεωγραφικό μήκος και
το γεωγραφικό πλάτος δίνουν
τις γεωγραφικές συντεταγμένες
ενός τόπου

3. Ποια σημασία νομίζετε ότι έχει
για την ανθρωπότητα η κατάκτηση
του διαστήματος;

.....

.....

.....

.....

.....

4. Να αντιστοιχίσετε τη λέξη με την ερμηνεία της:

- Ουράνιο σώμα με δικό του φως και θερμότητα
 - Ουράνιο σώμα που κινείται γύρω από τον Ήλιο
 - Ουράνιο σώμα που δέχεται φως και θερμότητα από τον Ήλιο
 - Ουράνιο σώμα που κινείται γύρω από έναν πλανήτη
- Πλανήτης •**
- Δορυφόρος •**
- Αυτόφωτο •**
- Ετερόφωτο •**

Καλή Επιτυχία!

Η κατανομή των ηπείρων και των ωκεανών

Δραστηριότητες

1. Βρες τις λέξεις που ζητούνται στη σελίδα 34. Στις γαλάζιες γραμμές θα σχηματιστεί το όνομα του μεγαλύτερου ωκεανού του πλανήτη μας.

1. Πολύ μεγάλη έκταση ξηράς

2. Το ... μας σύστημα περιλαμβάνει οκτώ πλανήτες

3. Η ... σφαίρα είναι η αναπαράσταση της Γης

4. Κομμάτι γης

5. Ωκεανός που εκτείνεται κάτω από τις Ινδίες

6. Η μεγαλύτερη ήπειρος

7. Οι ηλιακές ... πέφτουν πολύ πλάγια στους πόλους της Γης

8. Ένας από τους πλανήτες

9. Ο μεγαλύτερος παράλληλος κύκλος

1.	_____
2.	_____
3.	_____
4.	_____
5.	_____
6.	_____
7.	_____
8.	_____
9.	_____

2. Ορισμένα γεωγραφικά ονόματα προέρχονται από μυθικά πρόσωπα. Βρείτε μια ήπειρο και έναν ωκεανό, των οποίων τα ονόματα συνδέονται με μυθικά πρόσωπα και αναζητήστε πληροφορίες για τα πρόσωπα αυτά.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Ωκεανοί και θάλασσες

Δραστηριότητες

1. Ποιες από τις παρακάτω προτάσεις είναι σωστές και ποιες λανθασμένες;

Γράψε «Σ» για τη σωστή και «Λ» για τη λανθασμένη στο

α) Ο Ατλαντικός είναι ο μεγαλύτερος ωκεανός της Γης

β) Η Μεγάλη Βρετανία είναι ένα από τα μεγαλύτερα νησιά του πλανήτη μας

γ) Η διώρυγα είναι φυσική στενή λωρίδα θάλασσας

δ) Ο πορθμός του Γιβραλτάρ χωρίζει την Ευρώπη από την Αφρική και ενώνει τη Μεσόγειο Θάλασσα με τα νερά του Ατλα-

ντικού Ωκεανού

ε) Οι Φιλιππίνες και η Ινδονησία
είναι νησιωτικά συμπλέγματα

2. Συμπλήρωσε το κείμενο με
τις λέξεις που λείπουν:

«Ο άνθρωπος άνοιξε _____,
για να διευκολύνει τις θαλάσσιες
μεταφορές. Επίσης χρησιμοποίησε
τους _____, για
τη διέλευση των πλοίων.

Η θάλασσα δεν χωρίζει τους λαούς,
αλλά τους _____.

Πολλά νησιωτικά _____
είναι διάσπαρτα στις θάλασσες και
τους ωκεανούς του πλανήτη μας.

3. Γράψε στις επόμενες γραμμές
γιατί οι άνθρωποι χρειάστηκε να
διανοίξουν διώρυγες. Ποια ήταν

τα οφέλη που προέκυψαν από
τα έργα αυτά;

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4. Παρατηρώντας τον παγκόσμιο
χάρτη της τάξης σου αντιστοίχισε
θάλασσες και ηπείρους.

Αφρική •	• Βαλτική Θάλασσα
Ευρώπη •	• Μεσόγειος Θάλασσα
Ασία •	• Αδριατική Θάλασσα
	• Ερυθρά Θάλασσα
	• Κασπία Θάλασσα

Η ατμόσφαιρα

Δραστηριότητες

1. Ποιες από τις παρακάτω προτάσεις είναι σωστές και ποιες λανθασμένες;

Γράψε «Σ» για τη σωστή και «Λ» για τη λανθασμένη στο

α) Η ατμόσφαιρα περιέχει οξυγόνο σε ποσοστό 78%

β) Το «ύψος» της τροπόσφαιρας φθάνει στα 1000 χιλιόμετρα πάνω από την επιφάνεια της Γης

γ) Η ατμόσφαιρα είναι η αέρια «ασπίδα» προστασία της Γης

δ) Τα αέρια της ατμόσφαιρας διευκολύνουν τις υπεριώδεις ηλιακές ακτίνες να φθάσουν στη γήινη επιφάνεια

ε) Το διοξείδιο του άνθρακα, οι υδρατμοί και άλλα αέρια απορροφούν την ηλιακή ακτινοβολία

2. Γράψε μερικές από τις ανθρώπινες ενέργειες, που μπορούν να αυξήσουν την παραγωγή διοξειδίου του άνθρακα.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. Αντιστοίχισε φράσεις και λέξεις που σχετίζονται μεταξύ τους:

Αύξηση θερμο-	• Χιόνι, βροχή
κρασίας Γης •	• Φαινόμενο
Θερμότητα •	θερμοκηπίου
Υδατώδη	• Διατήρηση
μετέωρα •	της ζωής
Όζον •	• Στρατόσφαιρα

4. Η ατμόσφαιρα είναι η «ασπίδα της Γης» διότι

α)

.....

.....

.....

β)

.....

.....

.....

Οι κλιματικές ζώνες της Γης

Δραστηριότητες

1. Σε ποιες από τις παρακάτω πόλεις έχει περισσότερη δροσιά το καλοκαίρι κατά τη διάρκεια της ημέρας; Χρησιμοποίησε το γεωμορφολογικό χάρτη της τάξης, για να προσδιορίσεις τη θέση τους. Σημείωσε «X» στο αντίστοιχο κουτάκι.

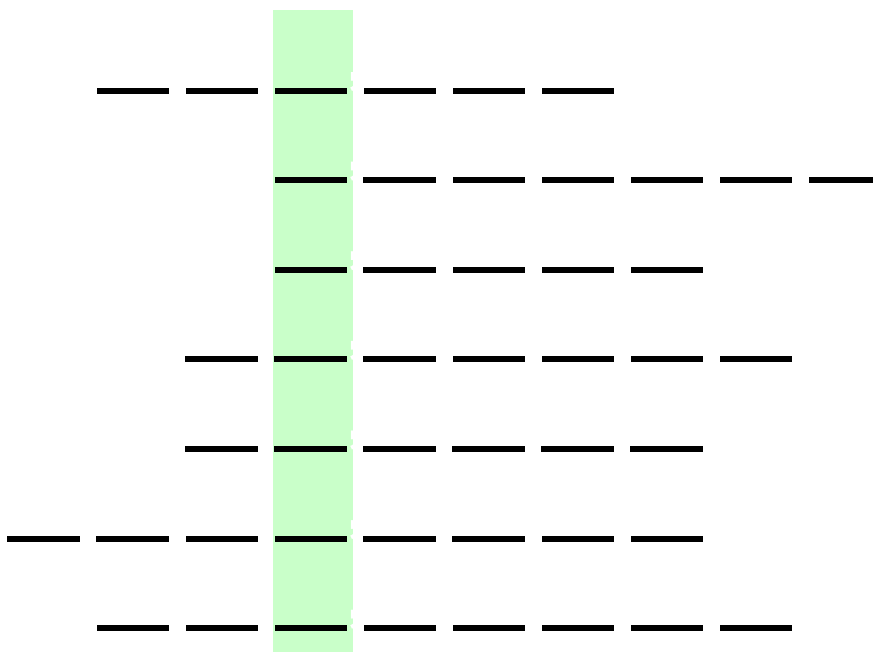
Λάρισα	☐	Αθήνα	☐
Μύκονος	☐	Νάξος	☐
Θεσσαλονίκη	☐	Ηράκλειο	☐
Λαμία	☐	Λιβαδιά	☐
Τρίπολη	☐		

2. Να αντιστοιχίσεις φράσεις και λέξεις που ταιριάζουν:

- τέσσερις εποχές
 - ύψος ενός τόπου από την επιφάνεια της θάλασσας
 - κάθετη διεύθυνση ηλιακών ακτίνων
 - θερμοκρασία -10°C
 - βόρειοι άνεμοι του Αιγαίου
- μελέμια •
πολική ζώνη •
εύκρατη ζώνη •
υψόμετρο •
Ισημερινός •

3. Συμπλήρωσε τις λέξεις που λείπουν από το επόμενο κείμενο, γράψε κάθε μια στις διακεκομμένες γραμμές και διάβασε στο χρωματισμένο μέρος το κλίμα της Ελλάδας.

«Οι _____ και η _____
είναι δύο από τις τοπικές συνθήκες,
που επηρεάζουν το _____
ενός τόπου. Στην _____
ζώνη, κοντά στον Ισημερινό,
οι ακτίνες του Ήλιου πέφτουν
_____ στην επιφάνεια
της Γης. Τα _____ ,
βόρειοι άνεμοι, φυσούν στα
νησιά του Αιγαίου. Το _____
είναι το ύψος ενός τόπου από
την επιφάνεια της θάλασσας».

Ζώνες βλάστησης

Δραστηριότητες

1. Ποιες από τις παρακάτω προτάσεις είναι σωστές και ποιες λανθασμένες;

Γράψε «Σ» για τη σωστή και «Λ» για τη λανθασμένη στο

α) Τα είδη των φυτών, που αναπτύσσονται σε μια περιοχή, εξαρτώνται κυρίως από τη θερμοκρασία

β) Η σαβάνα είναι φυτική διάπλαση της εύκρατης ζώνης

γ) Στην τούνδρα αναπτύσσονται δάση από φυλλοβόλα δέντρα

δ) Η τσίγκα είναι φυτική
διάπλαση της εύκρατης ζώνης

ε) Τα καρποφόρα δέντρα
ευδοκιμούν στην εύκρατη ζώνη

2. Γράψε λίγα λόγια για τη μεσο-
γειακή βλάστηση.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. Συμπλήρωσε τις λέξεις που
λείπουν από το παρακάτω
κείμενο:

Η τούνδρα είναι φυτική διάπλαση
της _____ ζώνης και

αποτελείται από _____
και _____. Η τάιγκα είναι
φυτική διάπλαση της _____
ζώνης. Η _____ και
η _____ είναι φυτικές διαπλά-
σεις της τροπικής ζώνης. Η διαμόρ-
φωση των φυτικών διαπλάσεων
της εύκρατης ζώνης εξαρτάται από
τη _____, το _____
(ύψος από την επιφάνεια της θά-
λασσας) και τις _____.
Στις περιοχές της _____
ζώνης μετά την τούνδρα αναπτύσ-
σεται η τάιγκα.

4. Συμπλήρωσε την ακροστιχίδα
της λέξης «τάιγκα».

1. **Τ** _ _ _ _ _
2. **Α** _ _ _ _ _
3. **Ι** _ _ _ _ _
4. **Γ** _ _ _ _
5. **Κ** _ _ _ _ _
6. **Α** _ _ _ _ _

1. Κλιματική ζώνη γύρω από τον Ισημερινό.

2. Είναι η αέρια ασπίδα προστασίας της Γης.

3. Χωρίζει τη Γη σε βόρειο και νότιο ημισφαίριο

4. Το έχουν το άλογο και η υγρασία

5. Ο τροπικός του ... χωρίζει την Τροπική ζώνη από τη βόρεια εύκρατη.

6. Ο τροπικός του ... χωρίζει την Τροπική ζώνη από τη νότια εύκρατη.

Το φυσικό περιβάλλον

2ο φύλλο αξιολόγησης

1. Συμπληρώστε τις προτάσεις με τις λέξεις που λείπουν:

α. Η θάλασσα χωρίζει την ξηρά σε πολύ μεγάλες εκτάσεις, οι οποίες ονομάζονται _____

β. Οι μεγάλοι υδάτινοι όγκοι μεταξύ των ηπείρων λέγονται _____

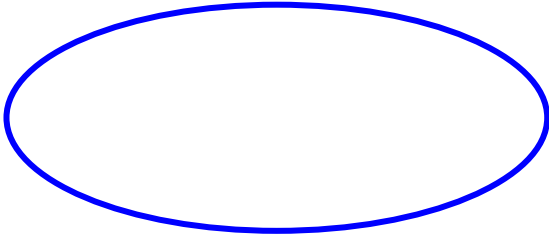
γ. Η αέρια ασπίδα που προστατεύει τον πλανήτη μας ονομάζεται _____

δ. Στη στρατόσφαιρα υπάρχει ένα πολύ σπουδαίο αέριο για τη διατήρηση της ζωής στον πλανήτη μας, το _____

ε. Το γεωγραφικό πλάτος ενός τόπου είναι ένας από τους παράγοντες που καθορίζουν το _____ του τόπου αυτού

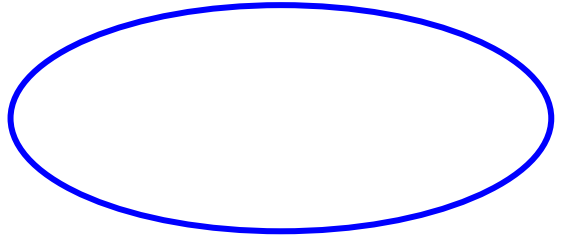
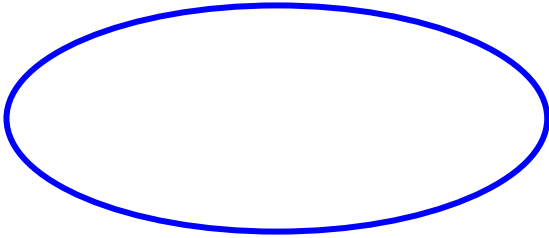
στ. Η σαβάνα είναι φυτική διάπλαση της _____ ζώνης

2. Τοποθετήστε στην επόμενη σελίδα τις λέξεις και τις φράσεις της παρένθεσης μέσα στις ελλείψεις και συνδέστε τις με βέλη, ώστε να δείξετε τις σχέσεις που υπάρχουν ανάμεσά τους (φαινόμενο του θερμοκηπίου, θερμοκρασία, ηλιακές ακτίνες, τροπικό, υψόμετρο, τάιγκα, υγρασία, φυτική διάπλαση):

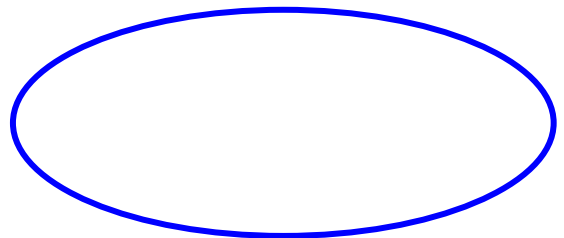
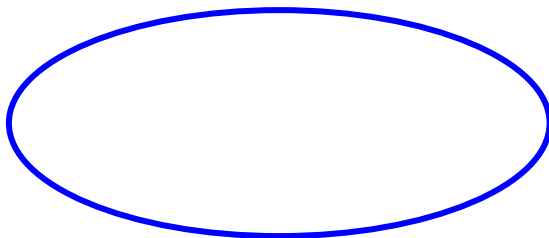
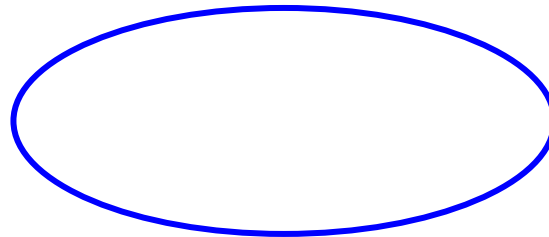
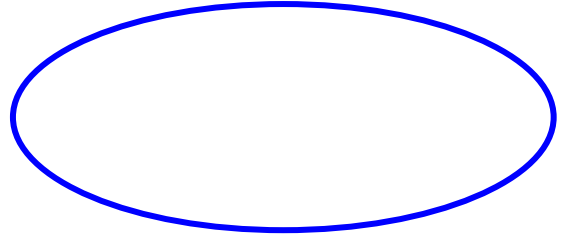
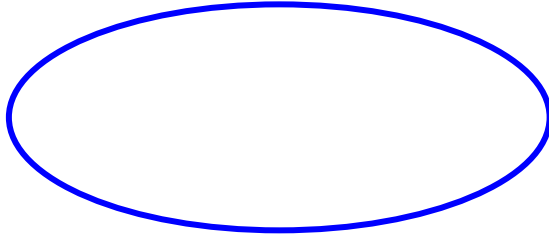

Ατμόσφαιρα

**Κλιματικές
ζώνες**

**Ζώνες
βλάστησης**

3. Να διαλέξετε τη σωστή πρόταση και να σημειώσετε «X» στο διπλανό της τετράγωνο:

α) Η τάιγκα είναι φυτική διάπλαση της τροπικής ζώνης

β) Η Ινδονησία είναι μεγάλο νησιωτικό σύμπλεγμα

γ) Η διώρυγα είναι ένας φυσικός πορθμός

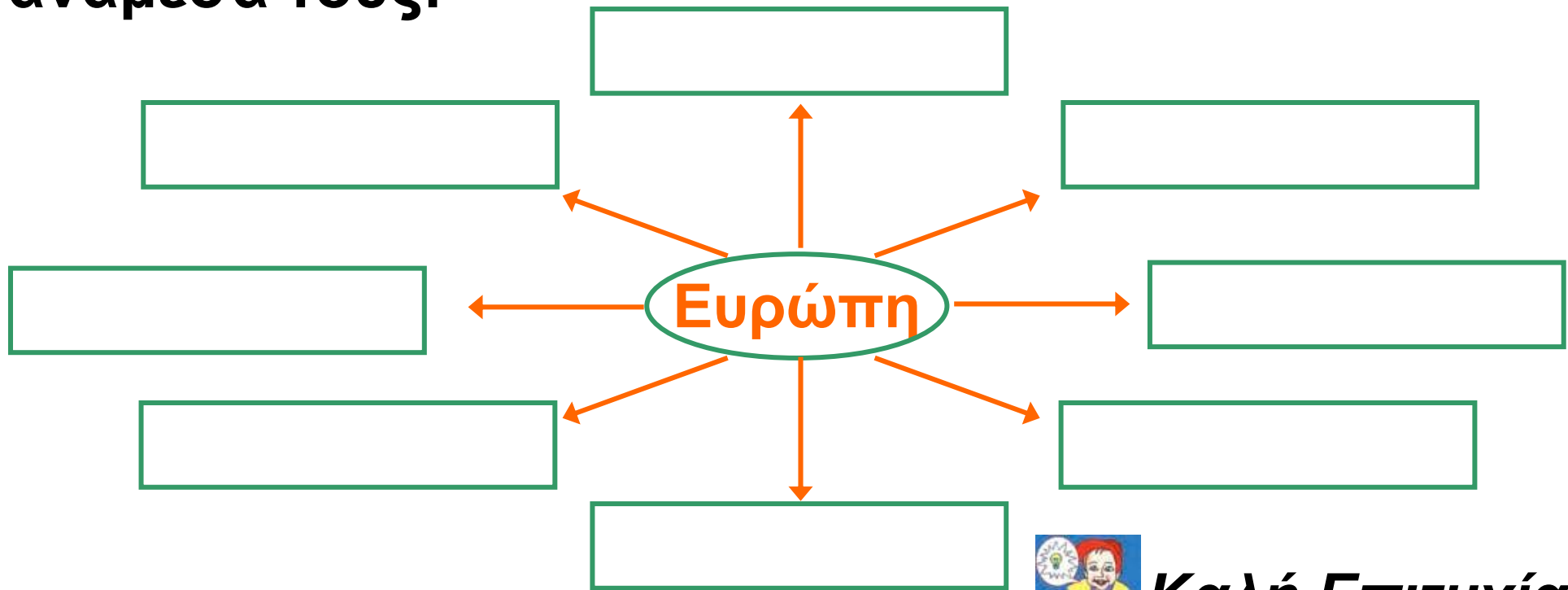
δ) Η εξώσφαιρα βρίσκεται πάνω από τη στρατόσφαιρα

ε) Οι τοπικές συνθήκες επηρεάζουν το κλίμα ενός τόπου

στ) Στην πολική ζώνη οι βροχές είναι πολύ συχνές

ε) Τα είδη της βλάστησης μιας περιοχής διαμορφώνουν και την πανίδα της περιοχής αυτής

4. Από τις λέξεις της παρένθεσης βάλτε μέσα στα κουτάκια αυτές που έχουν σχέση με την Ευρώπη (Βαλτική Θάλασσα, Ινδικός Ωκεανός, Μάλτα, Ατλαντικός Ωκεανός, Ερυθρά Θάλασσα, Μεσόγειος Θάλασσα, Ωκεανία, Ιρλανδία). Βρείτε και συνδέσεις ανάμεσά τους:

Το ανάγλυφο της Γης

Δραστηριότητες

1. Ποιες από τις παρακάτω προτάσεις είναι σωστές και ποιες λανθασμένες;

Γράψε «Σ» για τη σωστή και «Λ» για τη λανθασμένη στο

α) Οι σεισμοί και τα ηφαιστεια αποτελούν τις ενδογενείς δυνάμεις που αλλάζουν το ανάγλυφο της Γης

β) Στον οριζόντιο διαμελισμό περιλαμβάνονται οι λίμνες και τα ποτάμια

γ) Οι πεδιάδες και οι κοιλάδες ανήκουν στον κατακόρυφο διαμελισμό

δ) Ο βυθός της θάλασσας είναι επίπεδος

ε) Ο κατακόρυφος και οριζόντιος διαμελισμός αποτελούν το ηπειρωτικό ανάγλυφο της Γης

στ) Το υποθαλάσσιο ανάγλυφο περιλαμβάνει οροσειρές και βαθιές τάφρους

2. Γράψε ένα μικρό άρθρο για τα αποτελέσματα που γνωρίζεις ότι επιφέρει ο σεισμός ή η έκρηξη ενός ηφαιστείου.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

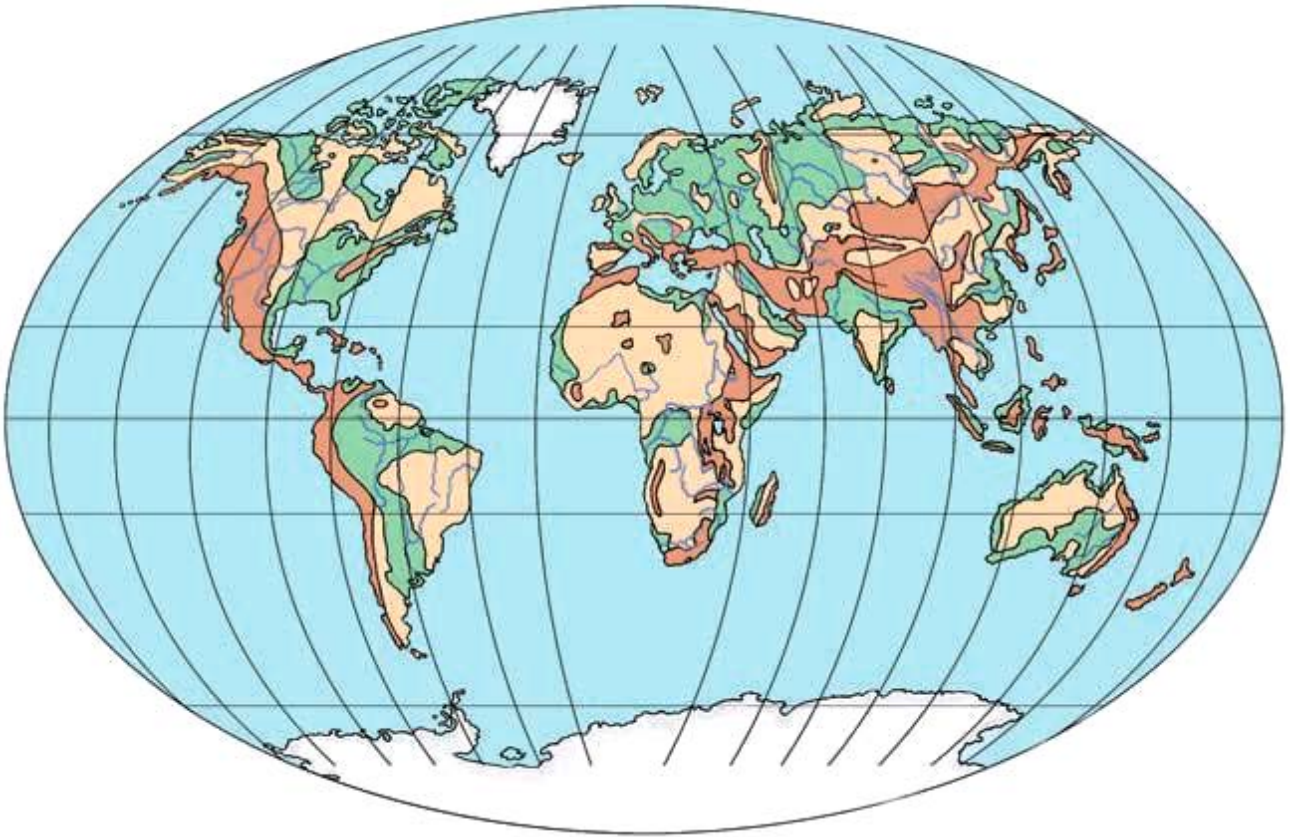
3. Συμπλήρωσε το κείμενο στη σελίδα 56 με τις λέξεις που λείπουν:

«Στοιχεία του _____
διαμελισμού είναι και οι λίμνες και
τα ποτάμια. Ο οριζόντιος διαμελι-
σμός περιλαμβάνει _____ ,
_____, _____ .
Ο _____ διαμελισμός και
ο _____ διαμελισμός
αποτελούν το ηπειρωτικό
_____ της Γης.
Στο _____ ανάγλυφο
ανήκουν οι υποθαλάσσιες
_____,
βαθείς _____ , τεράστιες
υποθαλάσσιες _____ και
απότομα _____. Ο αέρας,
το νερό και οι μεταβολές της θερμο-
κρασίας αποτελούν _____
δυνάμεις».

Οι μεγάλες οροσειρές, οι μεγάλες πεδιάδες

Δραστηριότητες

1. Στον παρακάτω παγκόσμιο γεωμορφολογικό χάρτη εντόπισε τις μεγάλες οροσειρές και τις μεγαλύτερες πεδιάδες της Γης. Κατόπιν χρησιμοποίησε τους αριθμούς και τα γράμματα που περιλαμβάνονται στον ακόλουθο πίνακα τοποθετώντας τα στις αντίστοιχες οροσειρές και πεδιάδες.

Εικόνα 13.1: Παγκόσμιος γεωμορφολογικός χάρτης

- 1. Έβερεστ**
- 2. Κιλιμάντζαρο**
- 3. Άνδεις**
- 4. Βραχώδη Όρη**
- 5. Καύκασος**

- A. Πεδιάδα Σιβηρίας**
- B. Πεδιάδα Μάρειϊ Ντάρλινγκ**
- Γ. Πεδιάδα Μεσοποταμίας**
- Δ. Πεδιάδα Αμαζονίου**

2. Παρατηρώντας τον παγκόσμιο γεωμορφολογικό χάρτη της τάξης σου εντόπισε τις οροσειρές που αποτελούν φυσικά σύνορα κρατών.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. Ένωσε με βέλη τις οροσειρές και τις πεδιάδες με τις ηπείρους στις οποίες ανήκουν:

Οροσειρές
Άλπεις

Καύκασος

Άτλαντας

Βραχώνη Όρη

Άνδεις

Αυστραλιανές
Άλπεις

Ήπιοι
Ασία

• Β. Αμερική

• Ν. Αμερική

• Αφρική

• Ευρώπη

• Ωκεανία

Πεδιάδες
Κίνας

• Ρωσίας

• Νίγηρα

• Αμαζονίου

• Μάρτι &

Ντάριλνγκ

• Ζιβηρική

Τα μεγαλύτερα ποτάμια και οι μεγαλύτερες λίμνες της Γης

Δραστηριότητες

1. Ποιες από τις παρακάτω προτάσεις είναι σωστές και ποιες λανθασμένες;

Γράψε «Σ» για τη σωστή και «Λ» για τη λανθασμένη στο

α) Ο Νείλος είναι ο μεγαλύτερος ποταμός στον πλανήτη μας

β) Ο Αμαζόνιος είναι ποταμός της Αφρικής

γ) Η λίμνη Βαϊκάλη βρίσκεται στη Ρωσία

δ) Όλες οι λίμνες έχουν γλυκό νερό

ε) Οι λίμνες και οι ποταμοί συντελούν στην ανάπτυξη ενός λαού

2. Γράψε τη μεγαλύτερη σε έκταση λίμνη κάθε ηπείρου.

.....

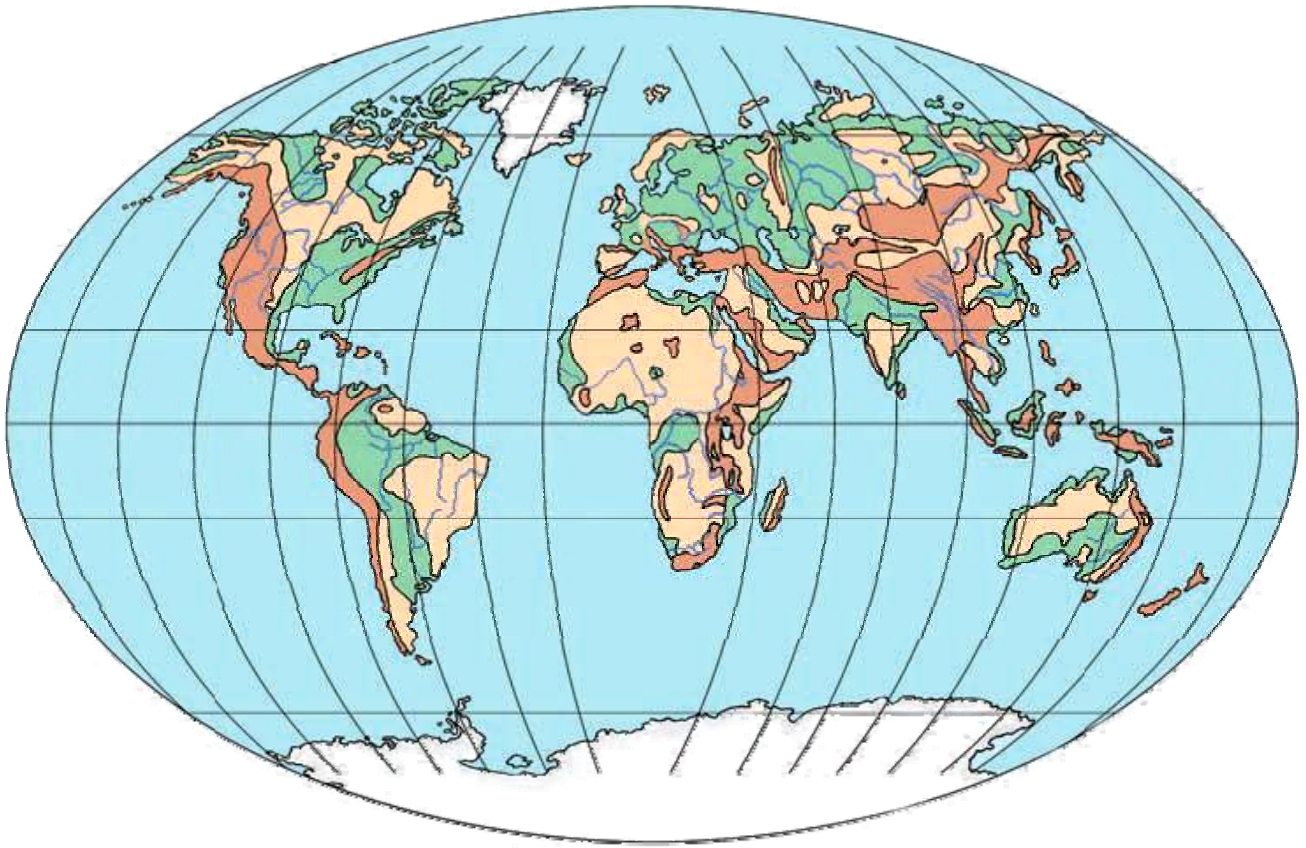
.....

.....

.....

.....

3. Στον παρακάτω παγκόσμιο γεωμορφολογικό χάρτη εντόπισε τους μεγαλύτερους ποταμούς και τις μεγαλύτερες λίμνες της Γης. Κατόπιν χρησιμοποίησε τους αριθμούς που περιλαμβάνονται στον ακόλουθο πίνακα τοποθετώντας τους στους ποταμούς και στις λίμνες που αντιστοιχούν.

Εικόνα 14.1: Η Γη

1. Αμαζόνιος	7. Κόνγκο
2. Κασπία	8. Αράλη
3. Μισισσιπής	9. Νίγηρας
4. Σουπίριου	10. Βαϊκάλη
5. Βικτόρια	11. Μάρειϊ &
6. Γιαγκ-Τσε-Γιαγκ	Ντάρλινγκ
	12. Ταγκανίκα

Η σημασία του υδρογραφικού δικτύου στη ζωή των ανθρώπων

Δραστηριότητες

1. Ανέφερε στις παρακάτω γραμμές στοιχεία του υδρογραφικού δικτύου της περιοχής σου.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. Αντιστοίχισε τις λέξεις με τις ερμηνείες τους:

- υδρογραφικό δίκτυο • η χρήση του νερού για τις καθημερινές μας ανάγκες
- ύδρευση • το πότισμα των καλλιεργημένων εκτάσεων
- άρδευση • το σύνολο των περιοχών γλυκού νερού

3. Η ΕΥΔΑΠ (Εταιρεία Ύδρευσης - Αποχέτευσης) αναφέρει σε ενημερωτικό φυλλάδιό της:

«Ένα απλό κλικ στη διεύθυνση www.eydap.gr και σας καλωσορίζουμε... Παρουσιάζουμε επίσης

το περιεχόμενο των εκπαιδευτικών μας προγραμμάτων που απευθύνονται σε μαθητές και των τριών βαθμίδων. Η Εταιρεία μας τα έχει καθιερώσει με στόχο τη δημιουργία οικολογικής συνείδησης στους νέους πολίτες – αυριανούς πελάτες μας! – ώστε να αντιμετωπίζουν το πολύτιμο αγαθό, το νερό, με το σεβασμό που του αρμόζει».

Αφού μελετήσετε το κείμενο της ΕΥΔΑΠ, γράψτε ως νέοι πολίτες και αυριανοί πελάτες, προτάσεις για συνετή χρήση του νερού, ώστε να αποδίδετε σε αυτό το σεβασμό που του αρμόζει, αλλά και να προστατεύετε τα... χρήματά σας.

.....

.....

.....

Οι φυσικές καταστροφές και οι συνέπειές τους στη ζωή των ανθρώπων

Δραστηριότητες

1. Συμπλήρωσε το κείμενο με τις λέξεις που λείπουν:

Το εσωτερικό της Γης αποτελείται από διαδοχικά _____ . Το εξωτερικό στρώμα είναι _____ και λέγεται _____ . Η σύγκρουση των λιθοσφαιρικών πλακών εμφανίζεται σε εμάς ως _____ . Τα _____ και οι _____ είναι αποτελέσματα ενδογενών δυνάμεων.

2. Να αντιστοιχίσεις τις λέξεις με τις φράσεις:

θρυμματισμός

πετρωμάτων •

μείωση

του εδάφους •

σύγκρουση

λιθοσφαιρικών

πλακών •

διέξοδος

μάγματος •

• διάβρωση

• σεισμός

• ηφαίστειο

• αποσάθρωση

3. Αν βρεις τις λέξεις που ζητούνται και διαβάσεις τις γαλάζιες γραμμές στη σελίδα 70, θα μάθεις πώς λέγεται το μάγμα, όταν βγαίνει στην επιφάνεια της Γης.

1. Είναι το νερό της θάλασσας

2. Μία από τις εξωγενείς δυνάμεις

.....
.....
.....
.....
.....
.....

5. Συμπλήρωσε την ακροστιχίδα της λέξης «λιθόσφαιρα».

1. Λ _____
2. Ι _____
3. Θ _____
4. Ο _____
5. Σ _____
6. Φ _____
7. Α _____
8. Ι _____
9. Ρ _____
10. Α _____

- 1. Είδος βλάστησης που αναπτύσσεται στην τούνδρα**
- 2. Μεγάλη οροσειρά της Ασίας**
- 3. Τον προκαλούν στα πετρώματα οι μεταβολές της θερμοκρασίας**
- 4. Πεδινή έκταση πάνω σε βουνό**
- 5. Προκαλείται από τη μετακίνηση λιθοσφαιρικών πλακών**
- 6. Κατασκευάζεται κατά πλάτος ενός ποταμού, για να συγκρατεί το νερό**
- 7. Οροσειρά της Ν. Αμερικής**
- 8. Ένας από τους ωκεανούς**
- 9. Και έτσι λέγεται η ροή ποταμού ή θάλασσας**
- 10. Εκτός από το ηπειρωτικό υπάρχει και το υποθαλάσσιο**

Οι ανθρώπινες δραστηριότητες ως παράγοντας μεταβολών στην επιφάνεια της Γης

Δραστηριότητες

1. Μία παρέα εκδρομέων απολαμβάνει τις χαρές της φύσης σε μια πευκόφυτη περιοχή. Απρόσεκτα ένα σπίρτο πέφτει αναμμένο στις ξερές πευκοβελόνες. Σκέψου και γράψε τα γεγονότα που είναι πιθανό να ακολουθήσουν, καθώς και τα καταστρεπτικά αποτελέσματα της πυρκαγιάς.

.....

.....

.....

2. Συμπλήρωσε την ακροστιχίδα της λέξης «υγρότοπος».

1. **Υ** _ _

2. **Γ** _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _

3. **Ρ** _ _

4. **Ο** _ _ _

5. **Τ** _ _ _ _ _

6. **Ο** _ _ _ _ _ _ _

7. **Π** _ _ _ _

8. **Ο** _ _ _

9. **Σ** _ _ _ _

- 1. Παρουσιάζεται σε τρεις μορφές: στερεή, υγρή, αέρια**
- 2. Είναι ο χάρτης που χρησιμοποιούμε στις εργασίες μας**
- 3. Κίνηση του νερού ποταμού και θάλασσας**
- 4. Πεδινή έκταση πάνω σε βουνό**
- 5. Λέγονται αλλιώς τα σύνορα**
- 6. Φυτική διάπλαση της πολικής ζώνης**
- 7. Διαμελισμός που περιλαμβάνει το σχήμα των ακτών (κόλποι, ακρωτήρια κ.λπ.)**
- 8. Είναι δώδεκα οι λιθοσφαιρικές...**
- 9. Το υψηλότερο είναι το Έβερεστ**
- 10. Φυτική διάπλαση της τροπικής ζώνης**

3. Μελέτησε προσεκτικά το κείμενο με τον τίτλο «ΦΡΑΓΜΑΤΑ» στο ένθετο που φέρει τον τίτλο «Αν θέλεις, διάβασε κι αυτό...» του βιβλίου. Κατόπιν προσπάθησε να καταγράψεις τα οφέλη για τον άνθρωπο και τις αρνητικές συνέπειες για τη φύση που απορρέουν από την κατασκευή ενός φράγματος.

Οφέλη για τον άνθρωπο

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Αρνητικές συνέπειες για τη φύση

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4. Η αλόγιστη υλοτομία (κοπή δέντρων στο δάσος) έκανε το βουνό «φαλακρό». Παλαιότερα τα δέντρα συγκρατούσαν τα νερά της δυνατής βροχής. Τώρα το νερό κατρακυλά στη μικρή πόλη και η πλημμύρα πλήττει τους κατοίκους της. Σταθείτε στο πλάι τους και βρείτε τρόπους, με τους οποίους θα απαλλαγούν

Το φυσικό περιβάλλον

3ο φύλλο αξιολόγησης

1. Συμπληρώστε τις προτάσεις με τις λέξεις που λείπουν:

1. Οι ισθμοί, οι πορθμοί, οι κόλποι και τα νησιά ανήκουν στον _____ διαμελισμό

2. Το Λευκό Όρος ανήκει στην οροσειρά των _____

3. Οι δύο μεγαλύτεροι ποταμοί του πλανήτη μας είναι ο _____ και ο _____

4. Το σύνολο των περιοχών του γλυκού νερού ενός τόπου αποτελεί το _____ δίκτυο αυτού

5. Ο οριζόντιος και ο κατακόρυφος διαμελισμός αποτελούν το _____ ανάγλυφο της Γης

6. Η λίμνη Βαϊκάλη είναι η _____ λίμνη του κόσμου

7. Ο άνεμος, το νερό και η διαφορά της θερμοκρασίας αποτελούν τις _____ δυνάμεις

8. Οι _____ και τα _____ είναι ενδογενείς δυνάμεις

2. Να διαλέξετε τη σωστή πρόταση και να σημειώσετε «X» στο διπλανό της τετράγωνο:

α) Η Νεκρά Θάλασσα και η Κασπία Θάλασσα είναι λίμνες με αλμυρό νερό

β) Οι σεισμοί είναι μία από τις εξωγενείς δυνάμεις που εκδηλώνονται στην επιφάνεια της Γης

γ) Διάβρωση προκαλείται, όταν θρυμματίζονται τα πετρώματα εξαιτίας των μεταβολών της θερμοκρασίας

δ) Ο μεγαλύτερος ποταμός της Γης είναι ο Μισισσιπής

ε) Οι τοπικές συνθήκες επηρεάζουν το κλίμα ενός τόπου

στ) Το εξωτερικό στρώμα της Γης είναι στερεό και λέγεται λιθόσφαιρα

ε) Άρδευση είναι το πότισμα των καλλιεργημένων εκτάσεων

3. Αν βρείτε τη λέξη που ορίζει κάθε πρόταση, θα διαβάσετε στις κόκκινες γραμμές πώς λέγεται η μεγάλη έκταση ξηράς που βρίσκεται ανάμεσα στους ωκεανούς.

1. Είναι το ανάγλυφο που διακρίνεται σε οριζόντιο και κατακόρυφο διαμελισμό

2. Ο Αμαζόνιος θεωρείται ο «...» του πλανήτη

3. Στοιχεία που χαρακτηρίζουν μορφές του ανάγλυφου της Γης.

4. Ο μεγαλύτερος σε μήκος ποταμός της Γης.

5. Φυτά που αναπτύσσονται στην τούνδρα (μόνο το καλοκαίρι).

6. Έτσι λέγονται οι δυνάμεις που δρουν στο εσωτερικό της Γης.

7. Προκαλείται κατά τη σύγκρουση των λιθοσφαιρικών πλακών.

4. Με τις λέξεις και τις φράσεις των παρεθέσεων προσπαθήστε να δηλώσετε συνδέσεις με το «ηπτιρωτικό ανάγλυφο της Γης», έτσι ώστε να δείξετε τις σχέσεις που υπάρχουν ανάμεσα στους έννοιες των λέξεων και των φράσεων αυτών.

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____
6. _____
7. _____

(κατακόρυφος διαμελισμός, οροσειρές, πεδιάδες, Ιμαλία, Καύκασος, Έβερест, Κιβωτός του Νώε, πεδιάδα Ρωσίας, όρος, Μόσχα). Χρησιμοποιήστε τα εξής σχήματα: →

**Ηπειρωτικό ανάγλυφο
της Γης**

Καλή Επιτυχία!

Η κατανομή του πληθυσμού στη Γη

Δραστηριότητες

1. Ποιες από τις παρακάτω προτάσεις είναι σωστές και ποιες λανθασμένες;

Γράψε «Σ» για τη σωστή και «Λ» για τη λανθασμένη στο

α) Η Αφρική είναι μία από τις πιο πυκνοκατοικημένες ηπείρους

β) Η Ιαπωνία είναι μία πολύ πυκνοκατοικημένη χώρα

γ) Στην πολική ζώνη δεν κατοικούν καθόλου άνθρωποι

δ) Ο πληθυσμός δεν κατανέμεται εξίσου σε όλη την επιφάνεια της Γης

ε) Οι άνθρωποι θέλουν να κατοικούν σε πεδινές και παραθαλάσσιες περιοχές

2. Παρατηρήστε τον παγκόσμιο γεωμορφολογικό χάρτη της τάξης και εξετάστε αν η πυκνότητα του πληθυσμού μιας περιοχής εξαρτάται από τη μορφολογία του εδάφους. Πού παρατηρείται η μεγαλύτερη πυκνότητα; Δικαιολογήστε τα συμπεράσματά σας.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....
.....
.....

3. Βρείτε πληροφορίες για την εξέλιξη του πληθυσμού της Γης χάρη στη μείωση του ποσοστού θνησιμότητας.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Γλώσσες και θρησκείες

Δραστηριότητες

1. Συμπλήρωσε το κείμενο με τις λέξεις που λείπουν:

Η _____ είναι το μέσον επικοινωνίας, με το οποίο οι άνθρωποι συνεννοούνται, ανταλλάσσουν απόψεις και _____, διαδίδουν τη _____, τα γράμματα, τις τέχνες και αναπτύσσουν τον _____.

Όλοι οι λαοί της Γης δεν μιλούν την ίδια _____. Όλοι οι λαοί της Γης έχουν τη δική τους _____ και επικοινωνούν με το Θεό. Οι επικρατέστερες θρη-

σκέιες είναι ο _____ ,
ο _____ ή ισλαμισμός,
ο _____ , ο _____
και ο _____ .

2. Απάντησε στις ερωτήσεις:

α) Γιατί η γλώσσα είναι
το καλύτερο μέσον επικοινωνίας
των ανθρώπων;

.....
.....
.....
.....

β) Τι είναι η ανεξιθρησκία;

.....
.....
.....
.....

γ) Γιατί η θρησκεία ενός λαού επηρεάζει τον πολιτισμό και την οικονομία του;

.....

.....

.....

.....

3. Γράψε την πρόταση «Εμείς πηγαίνουμε εκδρομή» σε όσες γλώσσες μπορείς, ρωτώντας γονείς, μεγαλύτερα αδέρφια ή φίλους.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Η ζωή στην έρημο

Δραστηριότητες

1. Ποιες από τις παρακάτω προτάσεις είναι σωστές και ποιες λανθασμένες;

Γράψε «Σ» για τη σωστή και «Λ» για τη λανθασμένη στο

α) Χαρακτηριστικό γνώρισμα των ερημικών περιοχών είναι οι πολύ συχνές βροχοπτώσεις

β) Οι έρημοι μπορεί να είναι αμμώδεις ή και βραχώδεις

γ) Η Σαχάρα είναι η μεγαλύτερη έρημος της Γης

δ) Οι κάτοικοι της ερήμου είναι μόνο γεωργοί

ε) Στις οάσεις υπάρχει νερό και βλάστηση

2. Γράψε ένα σύντομο κείμενο, στο οποίο θα εξηγείς τι προσφέρει η οάση στους ανθρώπους που ζουν στην έρημο.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. Να αντιστοιχίσεις τις φράσεις της ομάδας Α με τις φράσεις της ομάδας Β.

A

- Έρημος •
- Νομάδες •
- Διάβρωση
βράχων •
- Όαση •

B

- Αραιή ή καθόλου βλάστηση
- Νερό και βλάστηση
- Πολύ ισχυροί άνεμοι
- Κτηνοτρόφοι περιπλανώμενοι

Η ζωή στις πολιτικές περιοχές

Δραστηριότητες

1. Συμπλήρωσε την ακροστιχίδα.
Η λέξη που θα σχηματιστεί δείχνει
το μέσο μετακίνησης των Εσκι-
μών και των Λαπώνων.

1. _ _ _ _ _
2. _ _ _ _ _
3. _ _ _ _ _
4. _ _ _ _ _
5. _ _ _ _ _
6. _ _ _ _ _
7. _ _ _ _ _

1. Οι Λάπωνες ζουν στη Βόρεια ...
2. Έχουν συνδέσει τη ζωή τους με τους τάρανδους

3. Έτσι λέγονται οι βάρκες των Εσκιμών

4. Οι ακτίνες του πέφτουν πάντα τελείως πλάγια στις πολικές χώρες

5. Η ... στις πολικές χώρες κατεβαίνει πολλές φορές κάτω από τους -60°C

6. Οι Λάπωνες χρησιμοποιούν το δέρμα του τάρανδου για σκηνές και ...

7. Οι Εσκιμώοι με κόκαλα ζώων και το ... κατασκεύασαν διάφορα εργαλεία (αντίστροφα)

Οι Εσκιμώοι και οι Λάπωνες μετακινούνται με το

2. Εξήγησε γιατί η θερμοκρασία στις πολικές περιοχές είναι πάντα πολύ χαμηλή.

.....

.....

.....

.....

.....

3. Διάβασε το παρακάτω κείμενο και εντόπισε τις διαφορές της ζωής των Εσκιμώων του χθες και του σήμερα.

«Σήμερα έχει αλλάξει πολύ ο τρόπος ζωής των Εσκιμώων. Οι περισσότεροι πλέον εργάζονται σε εργοστάσια, νοσοκομεία, γραφεία και εταιρείες που αναλαμβάνουν την κατασκευή δρόμων. Τα σπίτια τους τώρα είναι ξύλινα και μεταφέρονται έτοιμα με

πλοία στις περιοχές στις οποίες κατοικούν. Έχουν ηλεκτρικό ρεύμα και τηλέφωνο, θέρμανση και πολλές από τις σύγχρονες ανέσεις. Υπάρχουν επίσης σχολεία, εκκλησίες και καταστήματα. Για τις μετακινήσεις τους χρησιμοποιούν μηχανοκίνητα οχήματα, που τους παρέχουν ασφάλεια στις παγωμένες περιοχές».

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Η ζωή στα τροπικά δάση

Δραστηριότητες

1. Συμπλήρωσε το κείμενο με τις λέξεις που λείπουν:

Τα τροπικά δάση είναι εξαπλωμένα στην _____ , κυρίως γύρω από τον _____ . Έτσι τα φυτά των τροπικών δασών δεν σταματούν ποτέ την _____ τους και δεν χάνουν τα _____ τους. Οι Πυγμαίοι είναι μία φυλή της _____ .

Κατασκευάζουν τις καλύβες τους,
τα κρεβάτια τους και αντικείμενα
καθημερινής χρήσης από
τα _____ και
τα _____ των δέντρων.
Οι Μπαντού ζουν στην Αφρική και
είναι _____. Επειδή
το _____ των τροπι-
κών δασών είναι φτωχό σε
_____ συστατικά, έχουν
βρει έναν δικό τους τρόπο να
το _____.

2. Κατασκεύασε ένα κολάζ με εικόνες που δείχνουν τη χλωρίδα και την πανίδα των τροπικών δασών.

3. Αντιστοίχισε τις φυλές των τροπικών δασών με τις δράσεις τους στη σελίδα 102:

- Τρέφονται από το κυνήγι
- Κάνουν τις δουλιές τους χωρίς το πριβί ή αργά το βράδυ
- Παρασκευάζουν το ψωμί τους από το μανιόκ
- Παίρνουν από το δάσος μόνον ό,τι χρειάζονται
- Κατασκευάζουν τα κρεβάτια τους από κλαδιά και φύλλα ζέντρων
- Είναι γωρφοί
- Κάθε δύο μήνες αλλάζουν περιοχή, για να βρίσκουν τροφή από κλαδιά και φύλλα ζέντρων
- Είναι τα «παιδιά του δάσους»

• Μπαντού

• Πυγμαίοι

Η ζωή στις εύκρατες περιοχές

Δραστηριότητες

1. Γράψε ένα σύντομο κείμενο, στο οποίο θα εξηγείς γιατί οι άνθρωποι κατοικούν στις εύκρατες περιοχές της Γης.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. Παρατήρησε την εικόνα στη σελίδα 104 και εξήγησε ποια είναι τα «υπέρ» και ποια τα «κατά» της ζωής του ανθρώπου στο περιβάλλον της μεγαλούπολης.

**Εικόνα 23.1:
Κοπεγχάγη**

Υπέρ:

.....

.....

.....

Κατά:

.....

.....

.....

**3. Απάντησε στις παρακάτω
ερωτήσεις:**

**α) Ανάμεσα σε ποιους παράλλη-
λους κύκλους εκτείνονται
οι εύκρατες περιοχές της Γης;**

.....
.....
.....
.....

β) Ποιες φυτικές διαπλάσεις αναπτύσσονται στις εύκρατες περιοχές;

.....
.....
.....

γ) Τι σημαίνει η πρόταση «Ο άνθρωπος των εύκρατων περιοχών προσαρμόζει τη φύση στις δικές του ανάγκες και στις απαιτήσεις του»;

.....
.....
.....
.....

Η Γη ως χώρος ζωής του ανθρώπου

4ο φύλλο αξιολόγησης

1. Να διαλέξετε τη σωστή πρόταση και να σημειώσετε «X» στο :

α) Η αύξηση του πληθυσμού της Γης εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τη βελτίωση των συνθηκών της ζωής

β) Η θρησκεία, τα ήθη και τα έθιμα ενός λαού δεν επηρεάζουν την οικονομική ανάπτυξή του

γ) Η έρημος είναι μια τεράστια αμμώδης και επίπεδη περιοχή

δ) Η Ανταρκτική θεωρείται από πολλούς μία ακατοίκητη παγωμένη ήπειρος

ε) Τα τροπικά δάση εξαπλώνονται κυρίως στη ζώνη γύρω από τον Ισημερινό

2. Προσπαθήστε να κάνετε όλες τις δυνατές συνδέσεις μεταξύ περιοχών, κλίματος και ασχολιών κατοίκων στη σελίδα 108.

Χρησιμοποιήστε βέλη: →

Σχολή Σειράς

Ψυχρός Χειμώνας

Εύκρατη Περιοχή

Κτηνοτροφία

Αλιεία

Υψηλές
θερμοκρασίες

Πολική Περιοχή

Ήπιος Χειμώνας

Γεωργία

Έρημος

Αραιοκατοικημένη
Περιοχή

Πυκνοκατοικημένη
Περιοχή

3. Σκεφτείτε και απαντήστε στις παρακάτω ερωτήσεις:

α) Γιατί η εκπαίδευση συντελεί στη βελτίωση της ζωής του ανθρώπου;

.....

.....

.....

.....

.....

β) Πώς επιτυγχάνεται η αρμονική συμβίωση των ανθρώπων;

.....

.....

.....

.....

.....

Καλή Επιτυχία!

Η θέση της Ευρώπης

Δραστηριότητες

1. Ποιες από τις παρακάτω προτάσεις είναι σωστές και ποιες λανθασμένες;

Γράψε «Σ» για τη σωστή και «Λ» για τη λανθασμένη στο

α) Η Ευρώπη βρίσκεται μεταξύ του τροπικού του Αιγόκερω και του Νότιου Πολικού Κύκλου

β) Η Ευρώπη είναι μία πολύ μεγάλη χερσόνησος της Ευρασίας

γ) Τα χερσαία σύνορα της Ευρώπης με την Ασία είναι τα Καρπάθια όρη

δ) Ο Ειρηνικός Ωκεανός χωρίζει την Ευρώπη από την Αμερική

ε) Η θέση της Ευρώπης ευνοεί την οικονομική ανάπτυξη των χωρών της και την επικοινωνία με τους λαούς των άλλων ηπείρων

2. Παρατήρησε το χάρτη της Ευρώπης του βιβλίου σου και γράψε τα κράτη που βρίσκονται στη Βόρεια Πολική Ζώνη και στη Μεσόγειο.

Βόρεια Πολική Ζώνη

.....
.....
.....

Μεσόγειος

.....
.....
.....

3. Με τη βοήθεια του χάρτη του σχολικού βιβλίου καθόρισε τα σύνορα της Ευρώπης

.....

.....

.....

.....

4. Έχοντας συζητήσει με τους συμμαθητές σου τα πλεονεκτήματα που απορρέουν από τη θέση της Ευρώπης γράψε μερικά από αυτά.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Ο οριζόντιος διαμελισμός της Ευρώπης

Δραστηριότητες

1. Με τη βοήθεια του πολιτικού χάρτη της Ευρώπης γράψε τα κράτη που ανήκουν σε καθεμία από τις μεγάλες χερσονήσους που έμαθες.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. Αντιστοίχισε τα ακτογραφικά στοιχεία με τα κράτη, στα οποία ανήκουν.

Νησιά Βαλεαρίδες	•	
Φιόρδ	•	• Γαλλία
Κορσική	•	• Ρωσία
Βισκαϊκός κόλπος	•	• Ιταλία
Σαρδηνία	•	• Ιταλία
Χερσόνησος Κόλα
(Λευκή Θάλασσα)	•	• Νορβηγία
Κόλπος
της Γένοβας	•	• Ισπανία

3. Ακολουθώντας την ακτογραμμή της Ευρώπης γράψε από ποια κράτη θα περάσεις.

.....

.....

.....

.....

.....

Ο κατακόρυφος διαμελισμός της Ευρώπης

Δραστηριότητες

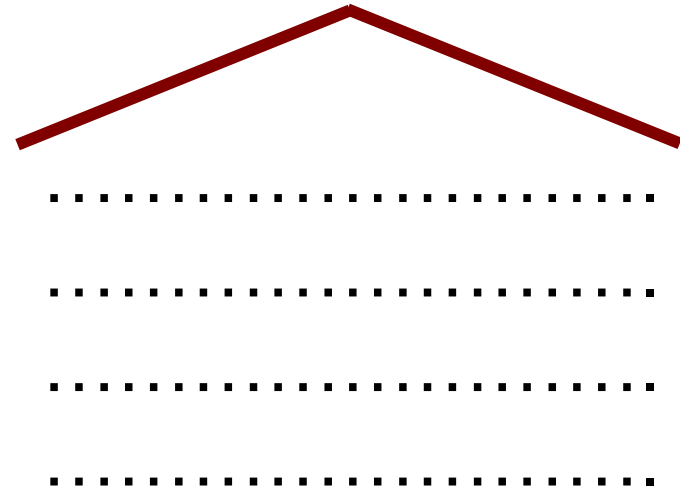
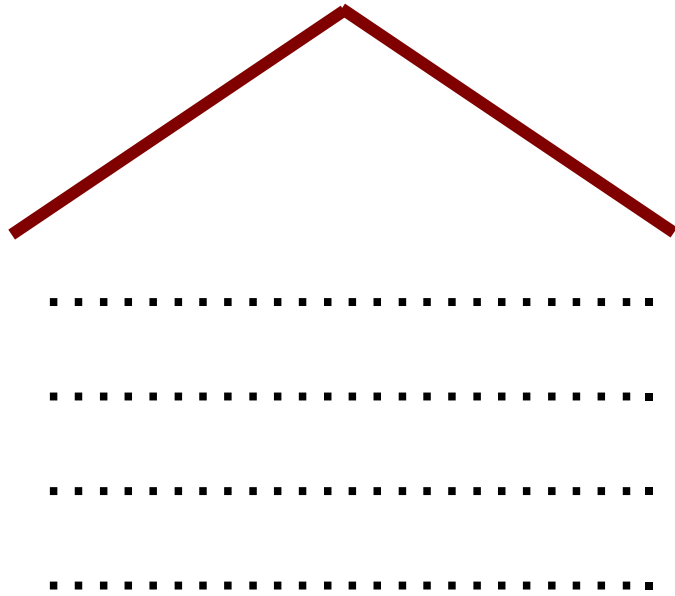
1. Συμπλήρωσε το κείμενο με τις λέξεις που λείπουν:

Στη Βόρεια και Κεντροδυτική περιοχή της Ευρώπης τα βουνά είναι _____ , επειδή δημιουργήθηκαν πριν από εκατοντάδες εκατομμύρια έτη και η _____ επέδρασε όλο αυτό τον καιρό στο ύψος τους. Η Ανατολική περιοχή είναι μια απέραντη _____ έκταση που ξεκινά από

την _____ Ευρώπη
και καταλήγει στα _____
Όρη. Η _____ του εδά-
φους αλλάζει ανάλογα με
τις _____ συνθήκες.
Στις μεγάλες πεδιάδες
της _____ και
_____ περιοχής ρέουν
οι μεγαλύτεροι ποταμοί
της Ευρώπης.

2. Παίξε το παιχνίδι των ψηλών
και των χαμηλών βουνών. Πού θα
τοποθετήσεις το καθένα από
τα παρακάτω όρη;

Μπεν Νήβις, Άλπεις, Σουδητικά
Όρη, Απέννινα, Σκανδιναβικές
Άλπεις, Πίνδος, Πυρηναία.

3. Με τη βοήθεια του σχολικού βιβλίου και του γεωμορφολογικού χάρτη της Ευρώπης απάντησε στις ακόλουθες ερωτήσεις:

α) Ποια είναι η χώρα με τις περισσότερες λίμνες;

.....

β) Γιατί η Βόρεια και Κεντροδυτική περιοχή της Ευρώπης περιλαμβάνει χαμηλότερα όρη από τη Νότια περιοχή;

.....

.....

.....

.....

.....

.....

γ) Ποιοι ποταμοί διαρρέουν τις πρωτεύουσες Παρίσι, Λονδίνο, Βουδαπέστη, Βαρσοβία και Βιέννη;

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Το κλίμα της Ευρώπης και οι ανθρώπινες δραστηριότητες

Δραστηριότητες

1. Ποιες από τις παρακάτω προτάσεις είναι σωστές και ποιες λανθασμένες;

Γράψε «Σ» για τη σωστή και «Λ» για τη λανθασμένη στο

α) Το υψόμετρο είναι παράγοντας που επηρεάζει το κλίμα μιας περιοχής

β) Οι χώρες με ηπειρωτικό κλίμα δέχονται την επίδραση του Ατλαντικού

γ) Το μεσογειακό κλίμα χαρακτηρίζεται από ήπιους χειμώνες και υγρά καλοκαίρια

δ) Η έρημος Σαχάρα και η Μεσόγειος Θάλασσα επηρεάζουν το κλίμα της Νότιας Ευρώπης

ε) Η Γερμανία έχει κλίμα ηπειρωτικό

2. Εντόπισε στο γεωμορφολογικό χάρτη της Ευρώπης την Ισπανία, την Πολωνία και τη Σουηδία. Σύμφωνα με όσα έχεις μάθει, προσπάθησε να βρεις τι κλίμα επικρατεί σε καθεμία από αυτές τις χώρες.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. Γνωρίζεις ότι το γεωγραφικό πλάτος – η απόσταση ενός τόπου από τον Ισημερινό – είναι ένας από τους βασικούς παράγοντες που επηρεάζουν το κλίμα των διαφόρων περιοχών. Το Λονδίνο και η Βαρσοβία έχουν περίπου το ίδιο γεωγραφικό πλάτος, αλλά το κλίμα τους είναι διαφορετικό. Εξήγησε τη διαφορά αυτή λαμβάνοντας υπόψη την επίδραση του Ρεύματος του Κόλπου του Μεξικού.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Βάσει του ν. 3966/2011 τα διδακτικά βιβλία του Δημοτικού, του Γυμνασίου, του Λυκείου, των ΕΠΑ.Λ. και των ΕΠΑ.Σ. τυπώνονται από το ΙΤΥΕ - ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ και διανέμονται δωρεάν στα Δημόσια Σχολεία. Τα βιβλία μπορεί να διατίθενται προς πώληση, όταν φέρουν στη δεξιά κάτω γωνία του εμπροσθόφυλλου ένδειξη «ΔΙΑΤΙΘΕΤΑΙ ΜΕ ΤΙΜΗ ΠΩΛΗΣΗΣ». Κάθε αντίτυπο που διατίθεται προς πώληση και δεν φέρει την παραπάνω ένδειξη θεωρείται κλεψίτυπο και ο παραβάτης διώκεται σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 7 του νόμου 1129 της 15/21 Μαρτίου 1946 (ΦΕΚ 1946,108, Α').

Απαγορεύεται η αναπαραγωγή οποιουδήποτε τμήματος αυτού του βιβλίου, που καλύπτεται από δικαιώματα (copyright), ή η χρήση του σε οποιαδήποτε μορφή, χωρίς τη γραπτή άδεια του Υπουργείου Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού / ΙΤΥΕ - ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ.